

АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ТРАНСКОРДОННОМУ РЕГІОНІ

APPROBATION OF THE SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL IN THE CROSS-BORDER REGION

In this article, based on the analysis of scientific works of foreign and Ukrainian scientists in the field of sustainable development, we have investigated the essence of the concept of sustainable development, formulated the prerequisites for the transition to a new model of sustainable economic development; features of the application of the model of sustainable economic development in the cross-border region (CBR), namely, the possibility of ensuring the formation and development of the ecological economy in CBR, ensuring the implementation of the concept of a circular economy in CBR and taking into account the influence of the factor of technological singularity in the transition to a new economic system; the possible difficulties and positive prospects of approbation of the model of sustainable development in the CBR are analyzed; proposals have been made to ensure the success of approbation of the sustainable development model in the CBR.

Key words: cross-border cooperation, cross-border region, sustainable development, ecological economy, circular economy.

Модель сталого розвитку ґрунтується на доктрині сталого розвитку, яка становить собою сукупність ідей, концепцій, положень та постулатів різних наук, зокрема філософії, соціології, економіки, екології, яка визнана світовою спільнотою як домінантна ідеологія розвитку людської цивілізації у XXI ст. Термін «sustainable development» трактується, як процес економічних і соціальних змін, при якому експлуатація природних ресурсів, напрямок інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку, розвиток особистості та інституційні зміни узгоджені між собою і зміцнюють нинішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і який спрямований на поліпшення якості людського життя при збереженні сталості екосистеми.

1. **Леся КОРОЛЬЧУК**, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Луцького національного технічного університету, e-mail: korolchuck@i.ua

Доктрина сталого розвитку стала питанням номер один на порядку денному в ООН, що відображено у «Декларації тисячоліття» ООН, прийнятій у 2000 році 189-ма країнами на Саміті тисячоліття ООН, де визначено Цілі Розвитку Тисячоліття, тобто всеосяжні рамки цінностей, принципів і ключових чинників розвитку до 2015 року, а також у Підсумковому документі Саміту ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку у вересні 2015 року «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», де було затверджено 17 цілей сталого розвитку та 169 завдань: Світ без бідності (No Poverty); Світ без голоду (Zero Hunger); Хороше здоров'я (Good Health and Well-Being for people); Якісна освіта (Quality Education); Статеву рівність (Gender Equality); Чиста вода і санітарія (Clean Water and Sanitation); Відновлювана і недорога енергія (Affordable and Clean Energy); Хороша робота і економіка (Decent Work and Economic Growth); Інновації і хороша інфраструктура (Industry, Innovation and Infrastructure); Зменшити нерівність (Reduced Inequalities); Екологічно чисті міста і спільноти (Sustainable Cities and Communities); Відповідальне використання ресурсів (Responsible Consumption and Production); Протидія зміні клімату (Climate Change); Безпечне використання океанів (Life Below Water); Безпечне використання землі (Life on Land); Мир і верховенство закону (Peace, Justice and Strong Institutions); Партнерство заради сталого розвитку (Partnerships for the Goals)².

Проблематику сталого розвитку досліджено у наукових працях іноземних науковців, таких як Д. Белла, Г. Дейлі, Р. Кейтса, Т. Періса, Д. Ріфкіна, Г. Паулі, П. Раскіна, Дж. Робінсона та ін., а серед українських дослідників відзначимо наукові роботи Ю. Бажала, В. Трофимової, Б. Карпінського, В.Базилевича, С. Вовканича, Б. Гальчинського, В. Геєця, З. Герасимчук, М.Долішнього, Р. Калюжного, В. Кравціва, Л. Шостак та ін.

Розглянемо детальніше праці видатних вчених сьогодення, результати наукових досліджень яких лягли в основу новітніх економічних вчень, що стало в свою чергу науковою базою для розробки універсальних міжнародних документів в рамках ООН щодо забезпечення сталого розвитку світової економіки згаданих нами вище, що дасть можливість розкрити сутність концепції сталого розвитку і сформулювати передумови переходу на нову модель економічного розвитку.

2. Корольчук Л. *Основні передумови переходу до нової економічної системи. Європейська інтеграція в контексті нової парадигми світо устрою* [Electronic resource] // *Європейські інтеграційні процеси у XXI столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). – Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. – 2018. – с. 287 – Mode of access: <http://aprei.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/8F..pdf>.

Розділ 2. Економічні аспекти трансформаторного співробітництва

Так, Герман Едвард Дейлі у своїй праці «Economics in a full world» пропонує концепцію «повного світу», у якій стала економіка направлена на підтримання стабільного рівня чисельності населення та споживання енергії і матеріалів, а також підтримує контроль за народжуваністю та справедливим розподілом доходів. Сталий розвиток не передбачає зростання, а якісне поліпшення без кількісного збільшення³.

Роберт Кейтс та Томас Періс у спільній праці «Цінності великого прориву: ставлення сьогодні, зміни у майбутньому» («Great Transition Values: Present Attitudes, Future Changes») доходять до висновку, що сталий розвиток передбачає рівноправність, розширення прав і можливостей та глибоку повагу до природи. В оновленому світі вітається різноманітність підходів до модернізації та регіональні відмінності через сповідування таких основних цінностей, як свобода, справедливість, демократія і стабільність⁴.

Джеремі Ріфкін в своїй книзі «Суспільство нульових граничних витрат» («The Zero Marginal Cost Society: The Internet of Things, the Collaborative Commons, and the Eclipse of Capitalism») сталий економічний розвиток ототожнює з появою економіки з нульовими граничними витратами (витратами на виробництво додаткової одиниці продукції), в умовах якої місце матимуть лише стартові витрати, пов'язані з початком виробництва, причиною чого послужить зростання автоматизації і поширення цифрових технологій⁵.

Деніель Белл у книзі «Майбутнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування» («The Coming Post-Industrial Society. The experience of social prediction») концепцію постіндустріального розвитку розглядає, як перехід від виробництва товарів до розширення сфери послуг з домінуванням професійного і технічного класів, де основне місце надається теоретичним знанням, а особлива роль – інтелектуальним технологіям⁶.

3. Daly H. *Economics in a full world* [Electronic resource] // Scientific American, September, 2005. – Mode of access: [http://www.steadystate.org/wp-content/uploads/Daly_SciAmerican_FullWorldEconomics\(1\).pdf](http://www.steadystate.org/wp-content/uploads/Daly_SciAmerican_FullWorldEconomics(1).pdf);

4. Kates R. *Great Transition Values: Present Attitudes, Future Changes* [Electronic resource] / R. Kates, A. Leiserowitz, T. Parris // GTI Paper Series, № 9, the Tellus Institute, 2006. – Mode of access: http://www.greattransition.org/archives/papers/Great_Transition_Values.pdf;

5. Rifkin J. *The Zero Marginal Cost Society: The Internet of Things, the Collaborative Commons, and the Eclipse of Capitalism* [Electronic resource] // Palgrave Macmillan in the U.S.— a division of St. Martin's Press LLC, 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010, 2014. – Mode of access: <https://s3.amazonaws.com/arena-attachments/678574/8d936dd16fbf9d282402b7311e488200.pdf>.

6. Белл Д. *Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования* / Д. Белл. – М.: Изд-во "Academia", 1999. – 956 с.;

Серед сучасних українських вчених модель сталого економічного розвитку є об'єктом дослідження у працях З. Герасимчук, яка у науковій праці «Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика» визначає сталий розвиток регіону, як процес постійного перетворення якісних та кількісних характеристик регіональної соціо-еколого-економічної системи, спрямованого на досягнення динамічної рівноваги між суспільством, економікою та довкіллям, що забезпечує при цьому добробут нинішніх та майбутніх поколінь⁷.

Ю. Бажал у праці «екологічна економіка» стверджує, що сталий розвиток має неодмінно означати радикальний перехід від економіки зростання і всього, з нею пов'язаного, до стабільної економіки. Стабільний стан ні в якому разі не є статичним. У ньому постійно йде процес оновлення шляхом смерті й народження, зношування та виробництва, а також якісного поліпшення людських ресурсів і матеріальних виробів. Власне кажучи, у відповідності з цим визначенням запаси людських ресурсів чи матеріальних виробів інколи можуть навіть тимчасово зростати в результаті технічного прогресу, що збільшує тривалість їх використання і придатність до відновлення (довговічність). Якщо запаси стануть довговічнішими, то один і той же обсяг обслуговування дозволить підтримувати у робочому стані більший запас. Але запаси можуть також зменшуватись, якщо якість ресурсів погіршується швидше, ніж розвиваються технології, що підвищують їх довговічність. Іншим важливим елементом дефініції стабільної економіки є те, що постійний обсяг ресурсопотоку повинен бути екологічно сталим упродовж тривалого майбутнього, тобто не повинен перевищувати екологічних можливостей довкілля і підтримувати такий рівень життя населення або використання ресурсів на одну людину, який є достатнім для нормального існування. Стабільна економіка не визначається через валовий національний продукт, і її не слід розуміти як «нульове зростання ВНП»⁸.

В свою чергу, автори праці «Модель сталого розвитку економіки: формування і порівняльна динаміка змін» Б.А. Карпінський, І.М. Васильків, А.Б. Шевців, О.Б. Карпінська визначають сталий розвиток економіки, як збалансований (знаннево-природний) розвиток, який ґрунтується як на цілеспрямованому (програмному) впровадженні досягнень НТП у виробництво, що веде до стійкого нарощування фінансових показників і податкових надходжень, якості і конкурентоспроможності продукції,

7. Герасимчук З. В. *Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика*: [монографія] / З. В. Герасимчук. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с.

8. Kates R. *Great Transition Values: Present Attitudes, Future Changes* [Electronic resource] / R. Kates, A. Leiserowitz, T. Parris // GTI Paper Series, № 9, the Tellus Institute, 2006. – Mode of access: http://www.greattransition.org/archives/papers/Great_Transition_Values.pdf;

зростання продуктивності праці, забезпечує раціональне витрачання природно-сировинних ресурсів, так і на стані довкілля, за якого встановлюються контрольовані (нормативні) обмеження на витрачання природно-сировинних ресурсів та екстернальні шкоди, виходячи з концепції сталого розвитку⁹.

Узагальнюючи все сказане вище, робимо наступні висновки:

1) застосування моделі сталого економічного розвитку вимагає переорієнтації на екологічну економіку замкненого циклу з врахуванням технологічної сингулярності. Звідси слідує, що основними передумовами переходу на нову модель економічного розвитку, зумовленими глобальним рівнем реалізації цієї моделі, є: формування та розвиток екологічної економіки; забезпечення реалізації концепції кругової економіки; врахування впливу фактора технологічної сингулярності;

2) дану модель економіки може бути реалізовано лише в умовах глобального світу, де координаційні функції належать до компетенції наддержавного органу, а кожна окрема держава домінантними визнає загальнолюдські, глобальні інтереси зі збереженням, водночас, національних відмінностей і у міжнародних взаємовідносинах керується принципами солідарності та взаємопідтримки.

Така модель державного устрою уже існує в світі на міжнародному регіональному рівні у різних формах інтеграційних угруповувань, найвищою з яких на даний час є економічний і валютний союз, представником якого є Європейський Союз.

Побудова суспільства сталого розвитку передбачає довготривалий послідовний процес, тоді як моделювання такого суспільства на основі методології дослідження економічних моделей можливо вже сьогодні. Пропонуємо дослідити застосування моделі сталого економічного розвитку в інтеграційному угруповуванні на локальному рівні, а саме в транскордонному регіоні (ТКР), так як на західному кордоні України активно розвивається транскордонне співробітництво прикордонних регіонів, що сприяє поглибленню інтеграції нашої країни до ЄС.

Розглянемо можливості забезпечення розглянутих вище передумов переходу на нову модель економічного розвитку в ТКР, як міжнародному інтеграційному угруповуванні локального рівня.

1. Формування та розвиток екологічної економіки. Екологічна економіка, як екологічно безпечний спосіб ведення господарства, який забезпечує сталий економічний розвиток одночасно із захистом та

9. Карпінський Б.А. *Модель сталого розвитку економіки: формування і порівняльна динаміка змін*. Частина II / Б.А. Карпінський, І.М. Васильків, А.Б. Шевців, О.Б. Карпінська // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2. – С. 7-21.

поліпшенням стану природного середовища, раціональним використанням і *відтворенням природних ресурсів* передбачає поточне вирішення екологічних проблем регіону, а також глобальних викликів. Отже, ефективним в даному разі буде залучення до управління превентивними та захисними заходами як керівних органів на локальному рівні (місцеві органи влади в прикордонних регіонах-учасниках ТКС), так і на міжнародному регіональному (транскордонний орган), що дозволить комплексно та ефективно вирішувати проблеми довкілля, запобігати новим та забезпечувати підвищення рівня екологічної орієнтованості економіки ТКР, оскільки:

- по-перше: екологічні проблеми прикордонних регіонів рідше мають одного носія, так як природні об'єкти, зони, тощо, як правило, займають територію кількох держав, а отже проблеми навколишнього середовища можливо ефективно вирішити лише спільними зусиллями;

- по-друге: така багаторівневість дає можливість приймати консолідовані рішення, а отже оптимальні співвідносно до інтересів усіх регіонів-учасників ТКС та пріоритетів в площині прикордонний регіон-ТКР-країна, що передбачає відсутність протиріч при реалізації відповідних програм та заходів.

2. Забезпечення реалізації концепції кругової економіки. Кругова (циклічна, замкнена) економіка як економічна система, що базується на повторному використанні продуктів та матеріалів для запобігання виснаженню світових ресурсів та погіршенню стану навколишнього середовища разом з цим має на меті стійке ресурсокористування, стимулювання інновацій, можливість задовольнити потреби постійно зростаючого населення Землі, загальне підвищення рівня життя населення планети. На нашу думку, в ТКР, як інтеграційному угруповуванні, існують наступні можливості для реалізації принципів кругової економіки:

- по-перше можливість економії на затратах в процесі розбудови відповідної інфраструктури та господарських об'єктів, наприклад сонячних та вітрових електростанцій, екологічно безпечних сміттєпереробних заводів тощо, так як ТКР має ширшу географію для вибору місць їх локалізації, а отже можливість їх розміщення в прикордонних регіонах з вигідними для функціонування таких об'єктів природно-кліматичними умовами, а також з дешевшою робочою силою, одночасно вирішуючи проблему безробіття в таких регіонах;

- по-друге можливість ефективного продовження життєвого циклу товарів, так як в ТКР більший внутрішній (транскордонний) ринок збуту порівняно з окремими регіонами, а також прикордонні регіони з нижчим рівнем розвитку в ТКР можуть формувати попит на відремонтовані товари та виготовлені з вторсировини через їх відносно дешевизну.

3. Врахування впливу фактора технологічної сингулярності. В сьогоdnішніх умовах інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу актуальним стає поняття «технологічна сингулярність»¹⁰ – гіпотетичне вибухоподібне зростання швидкості науково-технічного прогресу, яке ймовірно настане після створення штучного інтелекту та самовідтворення машин, інтеграції людини з обчислювальними машинами, або значним різким збільшенням можливостей людського мозку за рахунок біотехнологій, у зв'язку з чим постає потреба поряд з мінімізацією ресурсних затрат мінімізувати втрати від різкої зміни технологічних поколінь для забезпечення економічної стабільності.

Технологічна сингулярність, в свою чергу, формує нові виклики для сучасної економіки. Перехід на відновлювальні джерела енергетики, запровадження прогресивних технологій у виробництві з високим, або 100% рівнем роботизації, розбудова нової інфраструктури тощо породжує нові проблеми, для вирішення яких в ЄС, як інтеграційному угруповуванні, на нашу думку, існує більше можливостей, а саме:

- по-перше завдяки єдиній стратегії соціально-економічного розвитку ТКР нівелюється проблема ефективного переходу до нової економічної системи прикордонних регіонів з великою часткою видобувних галузей у галузевій структурі їх економіки завдяки можливості підтримувати такі регіони спільними зусиллями, реалізуючи відповідні транскордонні програми підтримки, що зрівняє шанси інтеграції у нову економічну систему усіх регіонів-учасників ТКС з різною спеціалізацією;

- по-друге мінімізацію втрат від різкої зміни технологічних поколінь та вирішення проблеми ймовірних технологічних розривів в ТКР, як інтеграційному угруповуванні, можливо ефективно здійснювати за рахунок продовження життєвого циклу власне технологій, продаючи їх на вигідних умовах високорозвиненими регіонами менш розвиненим.

Апробація моделі сталого економічного розвитку у ТКР порівняно із її застосуванням в інтеграційному угруповуванні країн має, на нашу думку, деякі перепони. В першу чергу це стосується масштабів владних повноважень як місцевих органів влади регіонів-учасників ТКС, так і транскордонного органа, які у своїй міжнародній діяльності повинні діяти в рамках законодавства країн, які вони представляють, що не спричиняло б загрози для державної економічної безпеки, а також в рамках відповідних міждержавних домовленостей, що не суперечило б інтересам як регіонів-членів ТКР, так і сусідніх країн, до яких вони належать.

Звідси виходить, що поскільки міжнародна діяльність регіонів держави обмежується зовнішньоекономічних курсом країни та загальнодержавною

10. Kurzweil R. *The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology* [Electronic resource] // Viking Adult, 2005. – Mode of access: <http://www.singularity.com/qanda.html>.

стратегією соціально-економічного розвитку, застосування нової моделі економічного розвитку на локальному рівні слідує за структурними зрушеннями в даному напрямку на центральному рівні, а отже апробація моделі сталого економічного розвитку в ТКР може значно розтягнутися в часі.

Хоча Міністерством економічного розвитку і торгівлі України у 2017 році презентовано Національну доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна», що надає бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку до 2030 року, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році, у якій наведено результати адаптації 17 глобальних Цілей Сталого Розвитку з урахуванням специфіки національного розвитку, слід зазначити, що інтеграція України у нову економічну систему відбувається паралельно з інтеграцією до Європейського Союзу (ЄС). Саме досвід та фінансова підтримка ЄС є запорукою ефективного розвитку даного процесу, який з об'єктивних причин є орієнтований на довготривалу перспективу.

Натомість, транскордонна співпраця в рамках ТКР на локальному та регіональному рівнях дає змогу переймати зарубіжний досвід переорієнтації на екологічну економіку вже сьогодні. Створення кластерів в різних сферах господарства, організація транскордонних логістичних систем на західному кордоні України є результатом глибоких інтеграційних процесів в ТКР, а отже відкривається перспектива для **бенчмаркінгу** (англ. **benchmarking**) – безупинного систематичного пошуку і впровадження найкращих практик, що приведуть організацію до досконалішої форми, дієвого інструмента для визначення становища компанії порівняно з іншими, подібними за розмірами або сферою діяльності, організаціями¹¹.

Бенчмаркінг локальними підприємствами, територіальними громадами, регіональними та місцевими органами державної влади чи централізовано транскордонним органом новітнього досвіду запровадження інновацій в різних сферах економіки з метою зменшення шкідливого впливу антропогенного фактора на навколишнє середовище, технології застосування відновлювальних джерел енергетики, новітніх практик ефективного продовження життєвого циклу товарів та вторинної переробки відходів з повторним їх використанням у виробництві, способів сортування сміття та досвіду будівництва та функціонування утилізаційних заводів без шкоди для довкілля тощо є реальними кроками регіонів держави на шляху переходу до нової економічної системи, а ТКР можуть послужити випробувальними майданчиками для реалізації принципів «зеленої економіки».

11. Корольчук Л.В. *Застосування бенчмаркінгових технологій в процесі організації глобальної логістичної системи в рамках транскордонного регіону* // Materiály VIII mezinárodní vědecko – praktická konference “Zprávy vědecké ideje - 1212”. – Díl 6. Ekonomické vědy: Praha/ Publishing House “Education and Science” s.r.o – 104 stran, p. 55.

Розділ 2. Економічні аспекти транскордонного співробітництва

Застосування моделі сталого економічного розвитку сприятиме підвищенню конкурентоздатності економіки ТКР, так як передбачає нарощення інноваційного потенціалу, екологічне виробництво, запровадження енергозберігаючих технологій, роботизацію виробничого процесу, розширення сфери послуг, формування спеціалізації ТКР на міжнародному ринку як виробника екологічно орієнтованої продукції, здешевленої завдяки досягненням НТП. Крім того, слід враховувати і синергетичний ефект, який виникає в результаті ефективного співробітництва сторін, що проявляється в зниженні інтегральних витрат за рахунок багатофункціонального використання ресурсів. Користь, отримана в результаті синергетичного ефекту, тобто від комбінування двох або більше елементів, збільшується таким чином, що продуктивність цієї комбінації вища, ніж сума її окремих елементів.

На нашу думку, такі перспективи успішної апробації моделі сталого економічного розвитку найбільш вірогідні в умовах функціонування **транскордонних кластерів**, під якими маємо на увазі *господарські комплекси, сформовані на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів прикордонних регіонів-учасників ТКС, пов'язаних виробничо-технологічним ланцюгом, що являють собою галузево-територіальні добровільні об'єднання підприємств, які тісно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади посередництвом транскордонного органу, з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції та економічного зростання ТКР*.¹²

Вважаємо, що такі кластери в сучасних умовах сьогодення повинні бути екологічно орієнтовані, незалежно від їх виду та призначення, а механізми їх формування мають бути адекватними принципам екологічної економіки та базуватися на вивченні та співставленні екологічних профілів співпрацюючих регіонів на основі прогресивних методик, наприклад визначенні екологічного сліду (Ecological Footprint) регіону тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Бажал Ю. М. *Екологічна економіка* [Електронний ресурс] / Ю.М. Бажал // Ефективність державного управління. Вип. 3: 3, розд. 11. – Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/> Економіка природних ресурсів і довкілля : практикум / за заг. ред. Івана Розпутенка; Укр. акад. держ. управ. при Президентові України, Ін-т підвищення кваліфікації керівних

12. Корольчук Л. В. *Активізація транскордонного співробітництва регіонів*: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Л. В. Корольчук; Національна академія наук України, Інститут регіональних досліджень. – Луцьк, 2008. – 203с.

- кадрів.: - К. : К.І.С., 2003. - Ч. 2427/Bazhal_Ekolohichna_ekonomika.pdf;jsessionid=C24497E5AC32B09F71416A8FC920850F?sequence=1;
- Герасимчук З. В. *Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика*: [монографія] / З. В. Герасимчук. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с.
- Карпінський Б.А. *Модель сталого розвитку економіки: формування і порівняльна динаміка змін*. Частина II / Б.А. Карпінський, І.М. Васильків, А.Б. Шевців, О.Б. Карпінська // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2. – С. 7-21;
- Корольчук Л. В. *Активізація транскордонного співробітництва регіонів*: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Л. В. Корольчук; Національна академія наук України, Інститут регіональних досліджень. – Луцьк, 2008. – 203с.;
- Корольчук Л.В. *Застосування бенчмаркінгових технологій в процесі організації глобальної логістичної системи в рамках транскордонного регіону* // Materiály VIII mezinárodní vědecko – praktická conference “Zprávy vědecké ideje - 1212”. – Díl 6. Ekonomické vědy: Praha/ Publishing House “Education and Science”s.r.o – 104 stran, p. 55;
- Корольчук Л. *Основні передумови переходу до нової економічної системи. Європейська інтеграція в контексті нової парадигми світо устрою* [Electronic resource] // Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). – Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. – 2018. – с. 287 – Mode of access: <http://aprei.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/8F.pdf>;
- Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017* [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/Desktop/SDGs_NationalReportUA_Web.pdf;
- Белл Д. *Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования* / Д. Белл. – М.: Изд-во «Academia», 1999. – 956 с.;
- Daly H. *Economics in a full world* [Electronic resource] // Scientific American, September, 2005. – Mode of access: [http://www.steadystate.org/wp-content/uploads/Daly_SciAmerican_FullWorldEconomics\(1\).pdf](http://www.steadystate.org/wp-content/uploads/Daly_SciAmerican_FullWorldEconomics(1).pdf);
- Kates R. *Great Transition Values: Present Attitudes, Future Changes* [Electronic resource] / R. Kates, A. Leiserowitz, T. Parris // GTI Paper Series, № 9, the Tellus Institute, 2006. – Mode of access: http://www.greattransition.org/archives/papers/Great_Transition_Values.pdf;
- Kurzweil R. *The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology* [Electronic resource] // Viking Adult, 2005. – Mode of access: <http://www.singularity.com/qanda.html>;
- Raskin P. *The Great Transition Today: A Report from the Future* [Electronic resource] // GTI Paper Series, № 2, the Tellus Institute, 2006. – Mode of access: http://www.greattransition.org/archives/papers/The_Great_Transition_Today.pdf;

Розділ 2. Економічні аспекти
транскордонного співробітництва

Rifkin J. *The Zero Marginal Cost Society: The Internet of Things, the Collaborative Commons, and the Eclipse of Capitalism* [Electronic resource] // Palgrave Macmillan in the U.S.— a division of St. Martin's Press LLC, 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010, 2014. – Mode of access: <https://s3.amazonaws.com/arena-attachments/678574/8d936dd16fbf9d282402b7311e488200.pdf>.